

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีอาชีพด้านการเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งหมายถึง การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการปลูกพืชนั้นนับได้ว่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญต่อการดำรงชีพของประชากรทั่วโลก ในปัจจุบันผักกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเกษตรกรไทยเนื่องจากการผลิตผักให้ผลตอบแทนเร็วกว่าพืชชนิดอื่น ระยะเวลาการเจริญเติบโตสั้นในปีหนึ่งๆจึงสามารถผลิตได้หลายครั้ง ผักเป็นอาหารประจำวันที่มนุษย์ทุกคนและทุกวัยต้องการบริโภค ผักเป็นพืชสำคัญในการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยในปี 2541 มีปริมาณการส่งออก 345,183 ตัน มูลค่า 11,172 ล้านบาท จึงกล่าวได้ว่า ผักเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศ (ดลยา, 2543)

จากความสำคัญของผักดังกล่าว ทำให้พื้นที่ปลูกผักมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการปลูกเชิงการค้าและปลูกติดต่อกันตลอดทั้งปี การปลูกผักเป็นกิจกรรมเกษตรที่มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากชนิด ทั้งนี้เนื่องจากมีแมลงศัตรูพืชและเชื้อโรคระบาดทำลายอยู่ตลอดทุกฤดูกาล สาเหตุดังกล่าวทำให้เกษตรกรผู้ปลูกผักจำเป็นต้องใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและมีโอกาสสัมผัสอยู่กับสารพิษตลอดเวลาแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิต ในดินและในน้ำ รวมทั้งปัญหาโรคแมลงสร้างความต้านทานทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมีเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มตื่นตัวหันมาใส่ใจและห่วงใยเรื่องสุขภาพมากขึ้นส่งผลให้ผู้บริโภคเริ่มให้ความสำคัญต่อการเลือกสรรอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกายมากขึ้น จากปัญหาดังกล่าวต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและเป็นระบบเพื่อให้คนไทยได้มีผักที่ปลอดภัยจากสารพิษ ในปัจจุบันผักเป็นพืชส่งออกสำคัญของประเทศ ปัญหาการส่งออกที่จะมีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกผัก คือ การที่ประเทศต่างๆ เริ่มนำข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) เรื่องมาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Agreement) มาใช้ในการควบคุมผลผลิตทางการเกษตรที่นำเข้าประเทศ เช่น การประเมินผลสารเจือปนในอาหาร สารพิษตกค้างทางการเกษตร มาตรการดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องรีบแก้ไขปัญหาระบบการเกษตร มาตรการดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องรีบแก้ไขปัญหาระบบการเกษตร

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีนโยบายในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ต้องการให้เกษตรกรมีการผลิตผักที่ปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้เทคโนโลยีการผลิตผักที่ถูกต้องและเหมาะสม มีการรับรองแหล่งผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษและมีระบบการตรวจวิเคราะห์สารพิษในพืชผักก่อนส่งจำหน่าย มีการรับรองคุณภาพผลผลิตและความปลอดภัยของผลผลิตและมีการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างเป็นระบบ

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดหนึ่งที่เกษตรกรมีการเพาะปลูกผักเพื่อการค้าและมีปริมาณการใช้สารเคมีในปริมาณที่สูง ด้วยเหตุนี้สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงรายจึงดำเนินโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่ถูกต้อง สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ และเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรให้น้อยลงเพื่อตัวของเกษตรกรรวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผักเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่องโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงรายและต้องการทราบความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในอนาคตต่อไป รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของโครงการให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของเกษตรกรและเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบการพิจารณาและวางแผนเพื่อใช้ในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงรายและพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

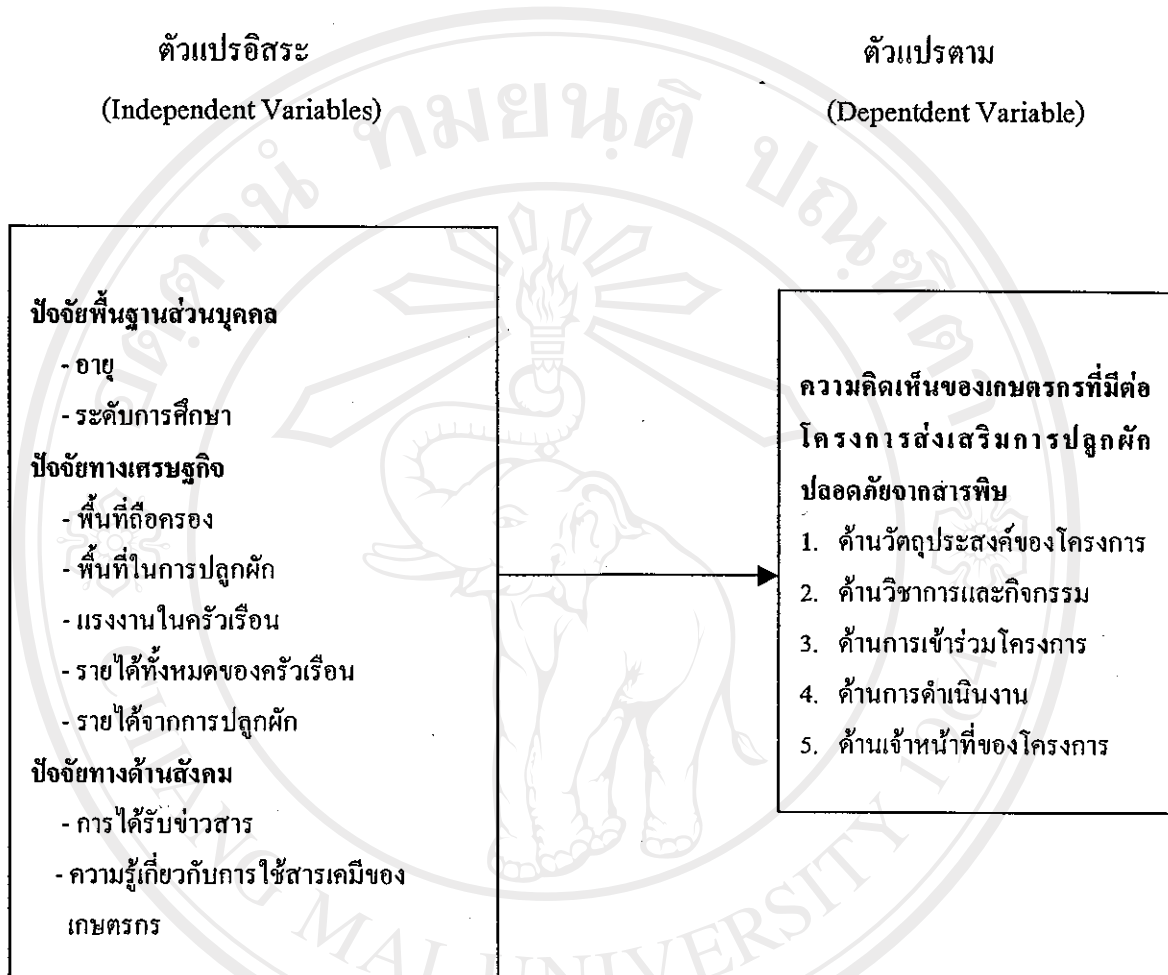
สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อ โครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงราย จำนวน 120 คน ในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ลาว และกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง การปลูกผักที่ปราศจากสารพิษตกค้าง (Pesticide Residue Free) รวมทั้งผักที่ยังคงมีสารพิษตกค้างเจือปนอยู่บ้างแต่ไม่เกินค่า MRL (Maximum Residue Limit) ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ซึ่งการที่จะทราบว่าผักปลอดภัยจากสารพิษหรือไม่ นั้น สามารถตรวจสอบได้ด้วยการวิเคราะห์ทางเคมี ซึ่งกำหนดโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งประชาชาติและองค์การอนามัยโลก (FAO/WTO)

ความคิดเห็นของเกษตรกร หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่ได้รับการสัมภาษณ์ มี 3 ระดับ คือ (เห็นด้วย , ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย)

อายุ หมายถึง อายุเต็มของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงรายในขณะทำงานวิจัย

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาต่างๆ

รายได้ทั้งหมด หมายถึง จำนวนเงินทั้งหมดที่ครัวเรือนได้รับจากการประกอบอาชีพทุกอย่างในรอบปีที่ผ่านมา (ทั้งรายได้จากการเกษตรและนอกภาคการเกษตร)

รายได้จากการปลูกผัก หมายถึง จำนวนเงินที่ครัวเรือนได้รับจากการขายผัก

พื้นที่เพาะปลูก หมายถึง ขนาดของที่ดินทำกินที่ครัวเรือนใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตรกรรม

จำนวนแรงงานในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรโดยเฉพาะการปลูกผัก

การได้รับข่าวสารทางการเกษตร หมายถึง การรับทราบข้อมูลข่าวสารทางด้านเกษตรจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี หมายถึง ความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีทางการเกษตรในเชิงความรู้ทางวิชาการและในเชิงปฏิบัติ

GAP (Good Agricultural Practice) หมายถึง การผลิตพืชผักที่ปลอดภัยสารพิษโดยใช้เทคโนโลยีการผลิตพืชผักที่ถูกต้องและเหมาะสม